

Valtionosuudet vuodelle 2022

Kaupunginhallitus 14.03.2022 § 51
72/02.02.02/2022

Esittelijä: Kaupunginjohtaja Tuija Telén
Valmistelija: Sivistysjohtaja Arto Jormalainen
Vt. konsernipalvelujohtaja, hallintopäällikkö Leena Pieniniemi

Valtionosuusjärjestelmän kautta valtio osallistuu lakisääteisten kunnallisten peruspalvelujen rahoitukseen. Valtionosuudet ovat merkittävin osa kuntiin kohdistuvaa valtionapujärjestelmää. Valtionosuudet tulevat kunnille laskennallisin perustein ja maksetaan kunnalle automaattisesti ilman erillistä hakemusta. Sen lisäksi kunnille voidaan myöntää hakemuksesta valtionavustuksia.

Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen saatavuuden varmistaminen tasaisesti koko maassa siten, että kansalaiset voivat saada tietyn tasoiset peruspalvelut asuinpaikastaan riippumatta kohtuullisella verorasituksella. Tämä toteutetaan tasaamalla kuntien välisiä eroja palvelujen järjestämisen kustannuksissa sekä tulopohjissa.

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu kahdesta osasta: Valtiovarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesta valtionosuusrahoituksesta, jota hallinnoi Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen sisältyvät:

- sosiaali- ja terveydenhuolto
- varhaiskasvatus
- esi- ja perusopetus
- kirjastot
- yleinen kulttuuritoimi
- asukasperustaisesti rahoitettava taiteen perusopetus

Myös esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvausjärjestelmä ja verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus ovat osa kunnan peruspalvelujen valtionosuutta. Lisäksi kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen sisältyvät lisäosat, järjestelmämuutoksen tasaus ja valtionosuudessa huomioon otettavat lisäykset ja vähennykset, kuten veromenetysten kompensatio.

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta tuli voimaan vuonna 2010. Edellisen kerran peruspalvelujen valtionosuuslainsäädäntöä muutettiin valtionosuuden määräytymisperusteiden osalta vuonna 2015.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus maksetaan kunnille osana yhdistettyä valtionosuusmaksatusta jokaisen kuukauden 11. päivään mennessä. Valtionosuus on kunnalle yleiskatteellinen tuloerä, jota ei ole korvamerkitty tiettyjen palvelujen järjestämiseen, vaan kunta päättää itse valtionosuusrahoituksensa tarkoituksenmukaisimmasta käytöstä.

Suomen valtionosuusjärjestelmässä tulopohjan tasaus toteutetaan verotuloihin perustuvalla valtionosuuden tasauksella, joka sisältyy kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen. Nimensä mukaisesti tasaus perustuu kunnan laskennalliseen verotuloon, ja se joko lisää tai vähentää kunnalle myönnettyä valtionosuutta.

Tasauksen perusteena olevaan laskennalliseen verotuloon sisältyvät kunnan laskennallinen kunnallisvero, kunnan osuus yhteisöveron tuotosta sekä ydinvoimalaitosten kiinteistövero. Verotuloihin perustuvaa valtionosuuden tasausta laskettaessa käytetään koko maan keskimääräistä kunnallisveroprosenttia, eikä yksittäisen kunnan veroprosentin muutoksella ole täten vaikutusta kunnan saaman tasauslisän tai tasausvähennyksen määrään.

Mikäli laskennallinen verotulo on pienempi kuin tasausraja, kunta saa tasauslisää. Tuolloin kunnan valtionosuutta lisätään 80 prosentin osuudella kunnan laskennallisen verotulon ja tasausrajan erotuksesta. Kunnan valtionosuuksiin tehdään puolestaan tasausvähennys, mikäli sen laskennalliset verotulot ovat suuremmat kuin tasausraja. Tasausvähennys on lievästi progressiivinen, ja se on vähintään 30 prosenttia tasausrajan ylittävältä osalta.

Vuonna 2021 tasauslisää sai 265 kuntaa vajaat 1,5 miljardia euroa. Tasausvähennyksuntia on 28, ja vähennyksen määrä noin -700 miljoonaa euroa.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisen rahoituksen euromääräisesti merkittävin osa on koulutuksen ylläpitäjille myönnettävä yksikköhintarahoitus:

- lukiokoulutukseen ja
- ammatilliseen koulutukseen
- Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää perusopetukseen oppilaskohtaista lisärahoitusta ja rahoituksen muuhun opetus- ja kulttuuritoimintaan.

Perusopetuksen oppilaskohtaista lisärahoitusta myönnetään:

- lisäopetukseen
- maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavaan opetukseen
- muille kuin oppivelvollisille järjestettävään esi- ja perusopetukseen
- korotuksena pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluville perusopetuksen oppilaille
- sisäoppilaitoslisänä ja koulukotikorotuksena
- joustavan perusopetuksen lisänä

Lisäksi myönnetään rahoitusta:

- yksityisen perusopetuksen järjestäjän toiminnan aloittamiseen
- ulkomailla järjestettävään perusopetuslain mukaiseen opetukseen
- aamu- ja iltapäivätoimintaan
- taiteen perusopetukseen
- liikuntatoimintaan ja nuorisotyöhön ja
- museoille, teattereille ja orkestereille

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusrahoitus maksetaan kunnille ja muille rahoituksen saajille osana yhdistettyä valtionosuusmaksatusta jokaisen kuukauden 11. päivään mennessä.

Opetuksen järjestäjä on oikeutettu kotikuntakorvaukseen oppilaan suorittaessa oppivelvollisuuttaan muussa kuin oman kotikuntansa esi- tai perusopetuksessa. Kotikuntakorvaus määräytyy oppilaan iän mukaan.

Kotikuntakorvausmenot ja -tulot otetaan huomioon keskitetysti valtionosuusmaksatuksessa. Kunnan ei siis tarvitse laskuttaa kotikuntakorvauksia itse. Kotikuntakorvausmenot vähentävät ja kotikuntakorvaustulot vastaavasti lisäävät kunnalle myönnettyä kunnan peruspalvelujen valtionosuutta.

Kunnan kirjanpidossa kotikuntakorvauksia ei kuitenkaan käsitellä valtionosuutena, vaan kotikuntakorvaukset esitetään kunnan talousarviossa ja tilinpäätöksessä toimintamenoina ja toimintatuloina.

Valtionvarainministeriö on tehnyt 30.12.2021 päätöksen VN/32353/2021 kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja veroperustemuutoksista johtuvien verotulomenetysten korvauksesta vuonna 2022 (Liite). VM:n päätöksen mukaan Karkkilan kaupungin saa valtionosuutta vuonna 2022 yhteensä 22 264 111 €. Se koostuu seuraavista osatekijöistä:

- kunnan peruspalveluiden valtionosuus, 17 715 188 €
 - verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus, 5 061 615 €
- kotikuntakorvaustulot, 244 433 €
- kotikuntakorvausmenot, -141 726 €
- veroperustemuutoksista johtuva veromenetysten korvaus, 4 483 532 €
- verolykkäysten takaisinperintä, -37 315 €

Opetus- ja kulttuuriministeriö on päättänyt 31.12.2021 myöntää kunnille valtionosuutta rahoituslain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain perusteella käyttökustannuksia varten. Karkkilan kaupungin osalta valtionosuus on -414 361 euroa vuonna 2022 (Liite).

Aamu- ja iltapäivätoiminnan tuntimäärät sekä oppilasmäärät on tarkastettu sivistysjohtajan johdolla.

Ehdotus: Kaupunginjohtaja Tuija Telén

Kaupunginhallitus merkitsee valtionosuuspäätökset tiedokseen ja toteaa, että niihin ei ole aihetta hakea muutosta.

Päätös: Hyväksyttiin.